

ПРОБЛЕМИ ЛІКВІДАЦІ ПІДПРИЄМСТВ

PROBLEMS OF LIQUIDATION OF ENTERPRISES

Масло Н.М., студентка VI курсу
юридичного факультету

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Дослідження присвячено розгляду основних проблем ліквідації підприємств в Україні. Особлива увага приділена ліквідаційним процедурам поза процедурою банкрутства, їх визначенню, правовому регулюванню, проблемам реалізації.

Актуальність проблеми ліквідації юридичних осіб зумовлена суспільною значущістю вирішення цього питання, оскільки кожний суб'єкт господарювання незалежно від виду основної діяльності і форми власності повинен реально оцінювати як власний фінансовий стан та фінансові можливості, так і фінансовий стан потенційних партнерів чи конкурентів. Про це свідчить постійне вдосконалення відповідних норм господарського та цивільного законодавства, а саме внесення змін і доповнень до чинного Господарського та Цивільного кодексів. Однак варто зазначити, що для належного врегулювання вищевказаних проблем їх недостатньо.

Відсутність чіткої відпрацьованості правового механізму ліквідації, наявність розбіжностей і суперечностей у законодавстві стали причиною чисельних зловживань і проблем у процесі припинення господарської правосуб'єктності. В Україні кожного року відбувається припинення значної кількості підприємств, водночас зазначені процеси спричиняють неоднозначну реакцію серед представників державних органів, учасників і кредиторів таких суб'єктів господарювання. Інтенсивна законотворчість в останні роки так і не усунула наявних в цій сфері прогалин.

Вирішення проблем, які виникають у процесі ліквідації юридичної особи, потребує глибоких юридичних знань, бо актуальне в сучасних умовах, оскільки закриття підприємств останнім часом відчутно погіршує економічний клімат нашої країни. Нині наявні окремі проблемні питання ліквідації юридичної особи як легального способу уникнути відповідальності за борговими зобов'язаннями.

Велика практична значущість наведених питань зумовлює актуальність порушеної проблематики. Тому в даній статті проаналізовано чинники, що впливають на виникнення проблем, запропоновано шляхи вирішення проблем ліквідації підприємств. Дослідження є досить важливим, оскільки стосується вирішення однієї з найбільш гострих проблем сучасної економіки України. Залишаються багато проблемних питань ліквідації підприємств, які потребують дослідження та належного законодавчого врегулювання.

Ключові слова: ліквідація, ліквідація юридичної особи.

The study deals with the main problems of liquidation of enterprises in Ukraine. Particular attention is paid to liquidation procedures outside the bankruptcy procedure, their definition, legal regulation, implementation problems.

The urgency of the problem of liquidation of legal entities is conditioned by the social importance of the solution of this issue, since every business entity, regardless of the type of main activity and form of ownership, must really assess both its own financial position and financial capabilities, as well as the financial position of potential partners or competitors. This is evidenced by the continuous improvement of the relevant norms of the economic and civil legislation, namely, the introduction of amendments and supplements to the existing Economic and Civil Codes. However, it should be noted that to address these issues properly, they are not enough.

The lack of a clear working mechanism of the legal mechanism of liquidation, the presence of disagreements and contradictions in the legislation have led to numerous abuses and problems in the process of termination of economic personality. In Ukraine, a significant number of enterprises are terminated every year, with the existing processes provoking ambiguous reactions among representatives of state bodies, participants and creditors of such economic entities.

The solutions to the problems that arise in the process of liquidation of a legal entity require deep legal knowledge, because they are quite relevant in modern conditions, as the closure of enterprises has recently significantly worsened the economic climate of our country. There are currently some issues of legal entity liquidation as a legal way to avoid liability for debt.

The high practical importance of the above issues determines the urgency of the issues raised. Therefore, this article analyzes the factors that influence the emergence and suggests ways to eliminate the problems of liquidation of enterprises. The research is quite important because it is one of the most pressing problems of the modern economy of Ukraine. There remain many issues of liquidation for businesses that need research and good regulation.

Key words: liquidation, liquidation of legal entity.

Постановка проблеми. Останнім часом національне законодавство, що регулює ліквідацію суб'єктів господарювання, зазнало значних змін. Важливу роль серед них відіграють новели права банкрутства (неспроможності). Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», обґрунтовано визнаний у юридичній літературі таким, що не відповідає сучасним економічним реаліям і не забезпечує ефективного правового регулювання відносин банкрутства (неспроможності). Ухвалення нової редакції Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [1] також створило додаткові прогалини в регулюванні даної сфери.

Наведене актуалізує необхідність наукових досліджень проблем ліквідації підприємств в Україні.

Стан дослідження. У науковій літературі досліджувалися окремі аспекти ліквідації юридичних осіб, зокрема у працях таких вітчизняних вчених: П. Повара, О. Скоропис, О. Титової та ін. Однак теоретичні розробки в цій сфері не охоплюють усього обсягу невирішених питань, чому також сприяє динаміка ухвалення нових законодавчих актів

Метою дослідження є визначення основних нормативних і практичних проблем, що виникають під час ліквідації юридичних осіб, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення проведення ліквідаційних процедур в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Юридикальна особа ліквідується:

1) за рішенням її учасників або органу юридичної особи, уповноваженого на це установчими документами;

2) за рішенням суду про ліквідацію юридичної особи через допущені під час її створення порушення, які не можна усунути, за позовом учасника юридичної особи або відповідного органу державної влади, а також з інших причин, установлених законом.

Ліквідація підприємства – сукупність суспільних відносин, які, будучи врегульовані правом, набувають властивостей правовідносин. Такі правовідносини є причиною настання конкретних наслідків, а саме припинення існування суб'єкта права – юридичної особи. Тому логічно буде розглядати ліквідацію юридичної особи як конкретний юридичний факт, який передбачає настання цивільно-правових наслідків [2, с. 234].

Такий підхід до визначення поняття ліквідації юридичної особи спричиняє суперечки в науковій літературі. Загальновідомо, що юридичні факти уособлюють собою виникнення, зміну чи припинення правовідносин. Так, законодавчо термін «припинення» завжди буде взаємопов'язаним із поняттям правовідносин (наприклад, припинення суб'єктивних прав, обов'язків, відповідальності, договорів, повноважень), і лише інколи він уживається у значенні припинення суб'єкта. Юридичні факти можуть бути передумовою виникнення, зміни чи припинення конкретних правовідносин, але вони не є передумовою виникнення, зміни чи припинення конкретних суб'єктів чи об'єктів. Тому й існують суперечності в законодавчій дефініції ліквідації юридичної особи, згідно з якою ліквідація юридичної особи – це її припинення без переходу прав і обов'язків у порядку правонаступництва до інших осіб. Цивільне право концентрує свою увагу виключно на наслідках припинення, тому необхідно переглянути легальну дефініцію ліквідації юридичної особи, відповідно до якої суб'єкт господарювання вважається ліквідованим із дня внесення до державного реєстру запису про припинення його діяльності [2, с. 234].

Таке визначення не розкриває поняття ліквідації юридичної особи: вказує лише на те, що являє собою ліквідація юридичної особи, а не визначає, що несе ліквідація юридичної особи, тому й складно однозначно визначити момент настання наслідків ліквідації юридичної особи.

Відсутність нормативного визначення категорії «ліквідація юридичної особи» зумовлює численні наукові пошуки в цьому напрямі. На думку О. Титової, ліквідацію необхідно розуміти як припинення діяльності юридичної особи без переходу прав і обов'язків у порядку правонаступництва до інших осіб, крім випадків, спеціально обумовлених законодавством [3, с. 14].

Дещо схоже визначення ліквідації запропоновано П. Поваром: «Ліквідація суб'єкта господарювання – це припинення його існування як суб'єкта права за встановленою законодавством процедурою без настання універсального правонаступництва» [4, с. 6].

Ліквідацію юридичної особи як систему встановлених законодавством дій, спрямованих на припинення юридичної особи без правонаступників, розглядає О. Скоропис [5, с. 14].

Інколи ліквідацію розуміють як регламентовану законом процедуру, результатом якої є припинення діяльності юридичної особи [6]. Водночас М. Фесюра вважає, що ліквідація – це припинення підприємства, установи, організації, які є суб'єктами господарювання, що відбувається на законних підставах, у порядку та черговості задоволення вимог кредиторів, відповідно до вимог державного законодавства України [7, с. 313].

У законодавстві країн Європейського Союзу під ліквідаційними процедурами розуміють колективні процедури, які започатковуються і контролюються адміністративними або судовими органами держави з метою реалізації активів під наглядом цих органів, зокрема, якщо процедури закінчуються компромісною угодою боржника із кредитором або іншим подібним засобом [8].

Ліквідаційний процес передбачає здійснення щодо суб'єкта господарювання таких заходів: внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення щодо ліквідації юридичної особи чи фізичної особи-підприємця; встановлення порядку та строків проведення ліквідації; а також стягнення дебіторської заборгованості та встановлення строків для заяви претензій кредиторами; після розрахунку із кредиторами складається ліквідаційний баланс; відбувається подання державному реєстратору визначених законом документів для реєстрації ліквідації.

У науковій доктрині також досліджуються різні критерії класифікації ліквідації юридичних осіб.

I. Залежно від організаційно-правової форми юридичної особи ліквідація поділяється на:

- а) ліквідацію товариств;
- б) ліквідацію установ.

II. За видом юридичної особи буває:

- а) ліквідація юридичних осіб публічного права;
- б) ліквідація державних юридичних осіб приватного права.

Відповідно до рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 р. (справа щодо кредиторів підприємств комунальної власності) щодо підприємства комунальної власності не може бути порушена справа про банкрутство, а порушена справа підлягає припиненню, якщо відповідна рада на пленарному засіданні ухвалила рішення про незастосування положень Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» до комунальних унітарних підприємств, які перебувають у комунальній власності її територіальної громади.

III. Залежно від суб'єкта, який ініціює процедуру ліквідації:

- а) добровільна ліквідація, якщо юридична особа припиняє існування із власної ініціативи, зокрема й у судовому порядку;
- б) примусова ліквідація в разі припинення юридичної особи поза її волею з ініціативи інших суб'єктів.

Крім того, як вказує Державна реєстраційна служба, припинення діяльності юридичної особи, зокрема шляхом ліквідації, може здійснюватися на загальних засадах (шляхом подання всіх документів, передбачених для проведення державної реєстрації припинення) та за принципом мовчазної згоди (без подання відповідних довідок із Пенсійного фонду України й органів податкової служби). Однак принцип мовчазної згоди може застосовуватися лише в разі ліквідації юридичної особи за її рішенням [9, с. 109–110].

Законодавець, закріпивши процедуру припинення юридичної особи, передбачив спеціальні гарантії у вигляді обмежувальних процедур, дотримання яких повинно забезпечити захист кредитора в разі припинення юридичної особи. Окремими науковцями пропонується встановлення обов'язку письмово повідомляти кожного кредитора за його юридичною адресою та за адресою, вказаною у відповідному договорі, на підставі якого виникло зобов'язання в юридичної особи, яка припиняється, про початок процедури припинення.

На підставі аналізу норм, що регулюють порядок ліквідації юридичних осіб, робиться висновок про те, що чинним законодавством встановлено сім основних етапів цієї процедури:

- 1) ухвалення рішення про ліквідацію та призначення ліквідатора (ліквідаційної комісії) або покладення цих функцій на орган управління;
- 2) внесення до Єдиного державного реєстру запису про рішення щодо припинення юридичної особи;
- 3) публікація інформації про ліквідацію юридичної особи;
- 4) виявлення кредиторів та боржників юридичної особи, перелік яких встановлюється у проміжному балансі, що затверджує орган (учасник), який ухвалив рішення про ліквідацію юридичної особи;
- 5) задоволення вимог кредиторів;
- 6) затвердження ліквідаційного балансу;
- 7) державна реєстрація ліквідації юридичної особи.

Окрему проблему становить примусова ліквідація підприємств в умовах сьогодення. Так, Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» у редакції до 1 січня 2016 р. року містив чіткий перелік підстав для примусової ліквідації юридичних осіб, а саме, відповідно до ч. 2 ст. 38 зазначеного Закону, визначались такі підстави для постановлення судового рішення щодо припинення юридичної особи, що не пов'язане з банкрутством юридичної особи:

– визнання судом недійсною державної реєстрації юридичної особи через допущені під час її створення порушення, які не можна усунути, а також в інших випадках, встановлених законом;

– провадження нею діяльності, що суперечить установчим документам, або такої, що заборонена законом;

– невідповідність мінімального розміру статутного капіталу юридичної особи вимогам закону;

– неподання протягом року органам державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності відповідно до закону;

– наявність у Єдиному державному реєстрі запису про відсутність юридичної особи за вказаним її місцезнаходженням, визнання судом юридичної особи-емітента такою, що відповідає ознакам фіктивності тощо.

Нова (нині чинна) редакція Закону відповідних положень не містить, що створює численні проблеми реалізації прав, фактично призводить до нівелювання інституту примусової ліквідації юридичних осіб.

Господарський [10] та Цивільний кодекси України [11] також не передбачають конкретні підстави для припинення юридичних осіб (окрім однієї підстави для ліквідації за рішенням суду, яка закріплена в п. 1 ч. 1 ст. 110, а саме через допущені під час створення юридичної особи порушення, які не можна усунути). У спеціальному законодавстві (крім акціонерного), яке встановлює повноваження різних державних органів, також не зазначаються повноваження зі звернення до суду щодо припинення юридичної особи та конкретна підстава для такого звернення. Тобто сьогодні законодавство визначає єдину можливу підставу для примусової ліквідації юридичної особи, яка пов'язана з порушеннями, що мали місце під час реєстрації. Нормативне закріплення можливості примусової ліквідації юридичної особи у зв'язку з порушеннями, що вчиняються під час діяльності такої особи, фактично відсутні.

Ліквідація юридичної особи в умовах ведення бізнесу в Україні досить часто розглядається як легальний спосіб уникнути відповідальності за борговими зобов'язаннями. Так само сприймається та використовується процедура оголошення банкрутом. Але такі тенденції підлягають корегуванню для повернення визначального сенсу та призначення вказаних процедур [12, с. 136].

Про складність виконання рішень судів в Україні написано немало. Іноді проблема полягає в завантаженості, а подекуди – просто в надмірній некавалітності державних виконавців.

За змістом національного законодавства встановлено, що в разі ліквідації боржника-юридичної особи виконавчий документ має бути надіслано до ліквідаційної комісії, арешти мають бути зняті, а виконавче провадження – завершено (ч. ч. 2, 3 ст. 67, 13).

Користуючись цією нормою, численні боржники починають процедуру ліквідації, і на цій підставі з перемінним успіхом вимагають зняття арештів і завершення виконавчого провадження. Суди вирішували описану проблему по-різному. Так, лояльна до кредитора позиція ґрунтується на обов'язку виконавця завершити виконавче провадження саме в разі ліквідації, що суперечить вимогам цивільного судочинства. Тому ухвалення рішення про ліквідацію, внесення відомостей до Реєстру про перебування боржника у стані припинення не можуть бути підставами для завершення виконавчого провадження.

Так у постанові Вишого господарського суду України (далі – ВГСУ) від 23 липня 2014 р. у справі № 918/1974/13 зазначено, що «згідно з витягом з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців від 17 квітня 2014 р., Комунальне підприємство «Рівнепаліво» <...> перебуває у стані припинення за рішенням засновників [14]. У підсумку ми маємо, що на час винесення державним виконавцем спірної поста-

нови Єдиний державний реєстр юридичних осіб не включав в себе даних про ліквідацію підприємства боржника, тому законних підстав для закінчення виконавчого провадження не існувало».

Крім цього, у національному законодавстві взагалі не передбачено такої підстави для закінчення виконавчого провадження, як ухвалення засновком (власником) боржника рішення про свою ліквідацію.

Проте таку позицію ВГСУ займав далеко не завжди. У постанові від 30 липня 2014 р. у справі № 915/1835/13 вказано, що «<...> законодавством передбачено виконання рішень про задоволення вимог кредиторів юридичної особи, що перебуває у стані ліквідації, саме ліквідаційною комісією в ході ліквідаційної процедури, а не державним виконавцем у порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження»».

Очевидно, що за такої принципової розбіжності між позиціями суддів рано чи пізно питання мало б бути розглянуто Верховним Судом України (далі – ВСУ). І ВСУ висловив свою позицію у постанові від 1 грудня 2015 р. у справі № 21–3331а15.

ВСУ став на бік боржника, вказавши, що «виплата грошових сум кредиторам юридичної особи, що ліквідується за рішенням її учасників, у тому числі кредиторам, вимоги яких підтвержені рішенням суду, здійснюється ліквідаційною комісією в порядку, встановленому ст. ст. 111, 112 Цивільного кодексу та ст. ст. 60, 61 Господарського кодексу. З огляду на викладене, колегія Верховного Суду України дійшла висновку про правомірність винесення оскаржуваної постанови, оскільки виконання рішень про задоволення вимог кредиторів юридичної особи, що перебуває у стані ліквідації, передбачено саме ліквідаційною комісією в ході ліквідаційної процедури, а не державним виконавцем у порядку, встановленому Законом».

Чому із ВСУ складно погодитися? Передусім ВСУ прийшов до висновку, що положення ст. ст. 111, 112 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, що регулюють порядок ліквідації та задоволення вимог кредиторів, є спеціальними щодо Закону. І варто визнати, що ч. 2 ст. 67 Закону справді говорить про надсилання виконавчого документа ліквідатору для вирішення питання про «подальше виконання рішення у порядку, встановленому законом». Тому, за умови буквального тлумачення зазначеної вище норми Закону, ВСУ мав підстави для такого висновку. Однак, розуміючи буквально ст. 67 Закону, варто було буквально розуміти і ст. ст. 111 та 112 ЦК України. Якби ВСУ так і зробив, то дійшов би висновку, що в них ніде прямо не написано про виконання рішення, а про порядок виконання рішення і поготів. Вказані статті ЦК містять положення про порядок задоволення вимог кредиторів, але такі вимоги зовсім не обов'язково повинні бути підтверджені рішенням суду.

За загальним правилом, лише органи державної виконавчої служби можуть здійснювати примусове виконання рішення, лише вони можуть вживати заходів, спрямованих на забезпечення його виконання: накладати арешт, списувати кошти, описувати і продавати майно тощо. У разі ж закриття кредитор буде позбавлений можливості реально забезпечити таке виконання.

Та й навіть коли припинення і відбувається, майже завжди має місце приховане виділення або приєднання, але жодної ліквідації. Добре коли кредитор може довести це в суді, однак такі випадки є винятком. Після зняття арештів боржник майже завжди переводить активи на споріднені структури, що значно утруднює отримання належних за рішенням суду коштів.

Проблема справді існує, і найкраще, якщо її вирішить законодавець. Очевидно, держава може зобов'язати свого чиновника виконувати винесене їй іменем рішення. Вона може дозволити виконання такого рішення і приватному виконавцеві. Однак не може рішення суду примусово

виконуватись особою, яка прогнала справу. Також держава не може дозволити, щоб для уникнення виконання рішення достатньо було б лише призначити ліквідатора. Сама можливість ліквідуватись, не виконавши рішення, має бути усунута.

Така неможливість і впливає із пп. 11 ч. 1 ст. 28 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», яка забороняє реєстратору проводити запис про ліквідацію юридичної особи, якщо наявне відкрите виконавче провадження. Однак лояльна до боржника судова практика фактично нівелює можливість застосування вказаної норми. Проте інша судова практика свідчить, що навіть за чинного законодавства суди можуть виносити рішення, які не дозволяють уникнути примусового виконання. До того ж ВСУ вже не раз змінював свою думку з тих самих питань, та й судам нижчих інстанції надано право відступити від правової позиції ВСУ з обґрунтованими мотивів [15].

Значну проблему нині становить так звана «пасивна ліквідація». Фірми-одноденки, які створюють для разових і не цілком законних угод, зазвичай закривають так. Усе майно компанії передають за договорами позики або купівлі-продажу з відстрочкою платежу іншим фірмам, працівників звільняють, учасників і керівників змінюють на підставних осіб, переважно з неблагополучних верств населення. Потім компанію залишають з непогашеними боргами на балансі.

Отже, власникам «сплячих» фірм із великими боргами вкрай вигідна «масова» ліквідація підприємств. А вже компанію «викреслено» з Реєстру, не утворюючи ліквідаційну комісію, без податкової перевірки, нарешті, без розрахунків із кредиторами. Важливий і той факт, що всю процедуру держава проведе власним коштом. Отже, пасивна ліквідація компаній – дешевий, швидкий, але неефективний спосіб вирішення проблем фірми з боргами. Такий спосіб ліквідації радше породжує масу додаткових проблем, ніж вирішує основні.

Часто менеджери, які обмежені в часі, але не бажають ризикувати, звертаються в юридичні компанії, які проводять так звану «поточну» ліквідацію, за якої ліквідують кілька фірм-клієнтів, що часто негативно впливає на «якість» роботи. Такі юридичні компанії зазвичай пропонують ліквідувати підприємство швидко і дешево, «у тому числі з боргами». Юридичні фірми закривають компанії так:

- змінюють генерального директора, головного бухгалтера і засновників фірми на «підставних» (номінальних) громадян;
- змінюють місцезнаходження компанії з подальшою перереєстрацією в іншому регіоні;
- приєднують непотрібну організацію до фірми-одноденки.

Кожний із названих сценаріїв посередник реалізує за допомогою серії цивільно-правових угод. Так, фірму-клієнта позбавляють майна, міняють у ній керівництво, продають її акції. Посередники також зобов'язуються зареєструвати зміни й оформити необхідні документи. Уся процедура зазвичай триває не більше декількох днів.

Найчастіше підприємці, знімаючи із себе повноваження генерального директора, абсолютно впевнені

в тому, що вони захищені від можливих претензій державних структур і кредиторів. На жаль, насправді це далеко не так.

Суть послуг юридичних фірм-посередників – зовсім не офіційна ліквідація компанії. Вони тільки оформляють документи, які переносять відповідальність за дії реального керівництва фірми на сторонніх громадян. Новими «господарями» компанії стають зазвичай люди без певного місця проживання або фірми-одноденки. Організації також можуть перереєструвати за загубленими паспортами або документами померлих людей.

Угоди, укладені таким чином, не мають економічного змісту і спрямовані виключно на відхід від виконання зобов'язань. Значить, вони можуть завдати шкоди колишнім контрагентам.

У деяких випадках власники організації можуть передумати і скасувати рішення про ліквідацію підприємства. Це можливо, оскільки законодавство не містить норм, які б забороняли організації відновити роботу. На жаль, там також немає вказівок, як зупинити процедуру ліквідації підприємства.

Ліквідація юридичної особи є фінальною стадією існування юридичної особи. Ця процедура регламентується чинним законодавством та передбачає підстави для її проведення в добровільному та примусовому порядку за рішеннями засновників і компетентних державних органів. Незалежно від того, який суб'єкт ухвалив рішення про ліквідацію, за наявності передбачених законом юридичних фактів заходи з ліквідації здійснюються в порядку, визначеному законом, з установленими для окремих ліквідаційних процедур особливостями. У свою чергу, особливості цих процедур визначаються законодавцем з урахуванням специфіки виду діяльності, який здійснюється юридичною особою. Аналіз судової практики свідчить про те, що найбільш актуальним сьогодні залишається питання гарантування прав кредиторів юридичної особи, яка перебуває на стадії ліквідації.

Висновки. Суть правої природи ліквідації юридичної особи полягає в тому, що права й обов'язки припиняються в результаті правомірних дій – угод, припинення прав може бути однією з форм юридичної відповідальності за вчинене правопорушення, також припинення прав одних суб'єктів може виступати заходом захисту прав і законних інтересів інших суб'єктів. Отже, ліквідація юридичної особи набуває тієї чи іншої правової природи залежно від підстав здійснення ліквідації юридичної особи, тому можна стверджувати, що цивільно-правові наслідки настають такі з моменту ухвалення рішення про ліквідацію юридичної особи.

Основними проблемами проведення ліквідаційних процедур в Україні можна назвати: відсутність нормативного визначення категорії «ліквідація підприємства», відсутність детальної регламентації ліквідаційної процедури поза процесом банкрутства, вилучення із чинного законодавства повного переліку підстав примусової ліквідації юридичної особи тощо. Наведені недоліки потребують усунення шляхом ухвалення окремого нормативно-правового акта «Про ліквідацію юридичних осіб в Україні» або включення відповідного підрозділу до структури Господарського кодексу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-VII (зі змінами й доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31. Ст. 263.
2. Швець О. Правова природа процедури ліквідації юридичної особи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2014. № 10–1. Т. 1. С. 233–236.
3. Титова О. Захист майнових інтересів учасників процесу ліквідації на підприємствах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Донецьк : Інститут економіко-правових досліджень НАН України, 2006. 20 с.
4. Повар П. Правове регулювання ліквідації підприємств в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 18 с.
5. Скоропис О. Цивільно-правове регулювання ліквідації юридичних осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ : Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва, 2010. 20 с.

6. Пригуза П., Пригуза А. Звернення без цінності: чи слід іти до суду при ліквідації, якщо в боржника немає майна? *Закон і бізнес*. 2014. № 9. URL: <http://zib.com.ua/ua>.
7. Фесюра М. Ліквідація, реорганізація, банкрутство підприємства, установи, організації в сучасний період: поняття та юридична сутність. *Публічне право*. 2013. № 1. С. 310–317.
8. Про реорганізацію та ліквідацію кредитних установ : Директива 2001/24/ЄС Європейського парламенту та Ради. URL: www.rada.gov.ua.
9. Гнатів О. Поняття та види ліквідації як способу припинення юридичних осіб за цивільним законодавством України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія «Юридична». 2016. № 2. С. 105–111.
10. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436–IV (зі змінами й доповненнями). *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
11. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435–IV (зі змінами й доповненнями). *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
12. Жеков Д. До питання про припинення юридичних осіб. *Юридичний вісник*. 2013. № 4. С. 133–137.
13. Про виконавче провадження : Закон України від 10 листопада 2018 р. № 1404–VIII (зі змінами й доповненнями). *Офіційний вісник України*. 2016. № 30. Ст. 542.
14. Про деякі питання практики застосування р. VI Господарського процесуального кодексу України : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 21 лютого 2013 р. № 7. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/va007600-13.
15. Голомозий Є. Ліквідація юридичної особи як спосіб уникнення виконання рішення суду. *Юридична газета*. 2016. № 16. URL: <http://cpr.in.ua>.